

Akavas riktlinjer för sysselsättning

Akavas temaprogram

Akava

INNEHÅLL

1. Inledning	3
2. Kompetens, arbetsförmåga och rörlighet	5
2.1. Höjning av kompetensnivån lägger grunden för ökad sysselsättning	5
2.2. Upprätthållande av arbetsförmågan är en investering i förlängda arbetskarriärer	7
2.3. Arbetskraftens ökade rörlighet förbättrar sysselsättningen	8
3. Invandring	9
3.1. Den arbets- och studierelaterade invandringen utökas avsevärt	9
3.2. Det finländska arbetslivets förmåga att attrahera och hålla kvar arbetskraft förbättras	11
3.3. Ett pluralistiskt samhälle byggs med hjälp av utbildning	12
4. Sysselsättningstjänster och utkomstskydd för arbetslösa	14
4.1. Sysselsättningen ökas genom en aktiv arbetskraftspolitik och högkvalitativa tjänster	14
4.2. Genom att förnya utkomstskyddet för arbetslösa undviks flitfällor	15
4.3. Arbetsmarknadsstödet och utkomststödet aktiverande effekt stärks	17

Godkänt av Akavas styrelse 29. 3. 2022

Bilder: Ida Pimenoff

Layout och grafik: Liisa Valtonen

ISBN: 978-952-7281-62-8

1. Inledning

En hög sysselsättning leder till ökad välfärd såväl på ett individuellt plan som för hela befolkningen. Akavas sysselsättningspolitiska mål är att sysselsättningsgraden ska höjas till 80 procent för att vi också i framtiden ska kunna finansiera tillräckliga offentliga tjänster. Akava uppmuntrar statsmakten att genomföra åtgärder som ökar sysselsättningen, minskar arbetslösheten och gör arbetskraftstillhörigheten mer allmän.

I detta dokument presenteras Akavas åtgärder för att förbättra sysselsättningen och utveckla den kompetensbaserade invandringen. Förslagen gäller arbetskraftspolitik, främjande av arbetsförmåga och kompetens, arbetskraftens rörlighet, matchning av arbete och arbetskraft, arbetslöshetsskydd och invandring. Genom åtgärderna i Akavas arbetslivsprogram minskas kostnaderna för arbetsförmåga, främjas arbetsförmågan och möjligheterna att stanna kvar i arbetslivet samt förlängs arbetskarriärerna.

Förutom den kollaps som orsakades av coronapandemin har sysselsättningsgraden generellt ökat under senare år. Också arbetslöshetsnivån utvecklades i en positiv riktning fram till pandemin. För att den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden ska fortsätta framöver krävs det målmedvetna åtgärder. Problemen i fråga om tillgång på arbetskraft och matchning blir allt svårare.

Utbildningens betydelse på arbetsmarknaden är erkänt stor: bland de högskoleutbildade är sysselsättningen hög och arbetslösheten relativt låg, men bland dem som saknar utbildning är arbetslöshet tämligen vanligt och sysselsättningsgraden låg. Akava är särskilt orolig för sysselsättningen bland dem som enbart har grundläggande utbildning.

Fysisk och psykisk arbetsförmåga är viktig både för att få och kunna behålla ett arbete. Bland de arbetslösa finns ett stort antal människor vars sysselsättande

För att den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden ska försätta framöver krävs det målmedvetna åtgärder.

kan kräva stora insatser. Samtidigt finns det också många som relativt snabbt får arbete, vissa utan hjälp av tjänster och vissa genom stödåtgärder.

Sysselsättningen bland invandrarna har kontinuerligt legat på en lägre nivå än genomsnittet. De invandrare som kommer till Finland är en heterogen grupp människor som består av både högutbildade och sådana som bara gått några år i skola. Utbildning i nationalspråken är nyckeln till integration.

I fråga om arbets- och studierelaterad invandring måste man få hinder och fördröjningar undanröjda. De sysselsättningsfrämjande tjänsterna måste inom alla delområden lyckas allt bättre med att till slut få människor i arbete, med att få de arbetssökande att hitta arbetsplatser. Arbetskraften måste fås att röra på sig dit jobben finns.

När det gäller sysselsättningen och den offentliga ekonomins hållbarhet handlar det i grund och botten om den ekonomiska försörjningskvoten. De som arbetar skapar förutsättningar för välfärd för hela befolkningen. Ju större andel av befolkningen som arbetar, desto större kan välfärden bli.

Akavas förslag för att öka sysselsättningen

- Arbetslöshetsdagpenningen reformeras så att den bestäms lineärt utgående från tiden i arbetslivet.
- Åtgärderna i Akavas arbetslivsprogram Välmående i arbetet genomförs.
- Möjligheterna att via lagstiftningen stärka arbetsgivarens roll också i fråga om sådan kompetensutveckling som sker under arbetstid utvärderas.
- Genom lagstiftning ges fackförbund och arbetslöshetsskassor möjlighet att producera sysselsättningstjänster och sam använda information. Samtidigt utvidgas företagens möjligheter att verka som serviceproducenter.
- Som en del av verksamheten vid Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning genomförs ett åtgärdsprogram för att höja kompetensnivån hos dem som enbart har grundläggande utbildning.
- En reform av stödsystemet för vård av barn, inklusive hemvårdsstödet, genomförs.
- Prövningen av tillgången på arbetskraft slopas.
- Arbetslivsinriktad språk- och integrationsutbildning inleds omedelbart efter ankomsten till landet oavsett tidtabellen för tillståndprocessen.
- Alla som har avlagt en högskoleutbildning i Finland beviljas automatiskt permanent uppehållstillstånd.
- Integrationsfrämjande tjänster, handledning och rådgivning samlas på ett och samma ställe.

2. Kompetens, arbetsförmåga och rörlighet

2.1. Höjning av kompetensnivån lägger grunden för ökad sysselsättning

Utbildning är det bästa sättet att trygga sysselsättning och delaktighet. De som bara har grundläggande utbildning löper den största risken att marginaliseras i samhället. Målet är att alla ska avlägga en examen på andra stadiet och att minst hälften av de unga åldersklasserna ska avlägga en högskoleexamen.

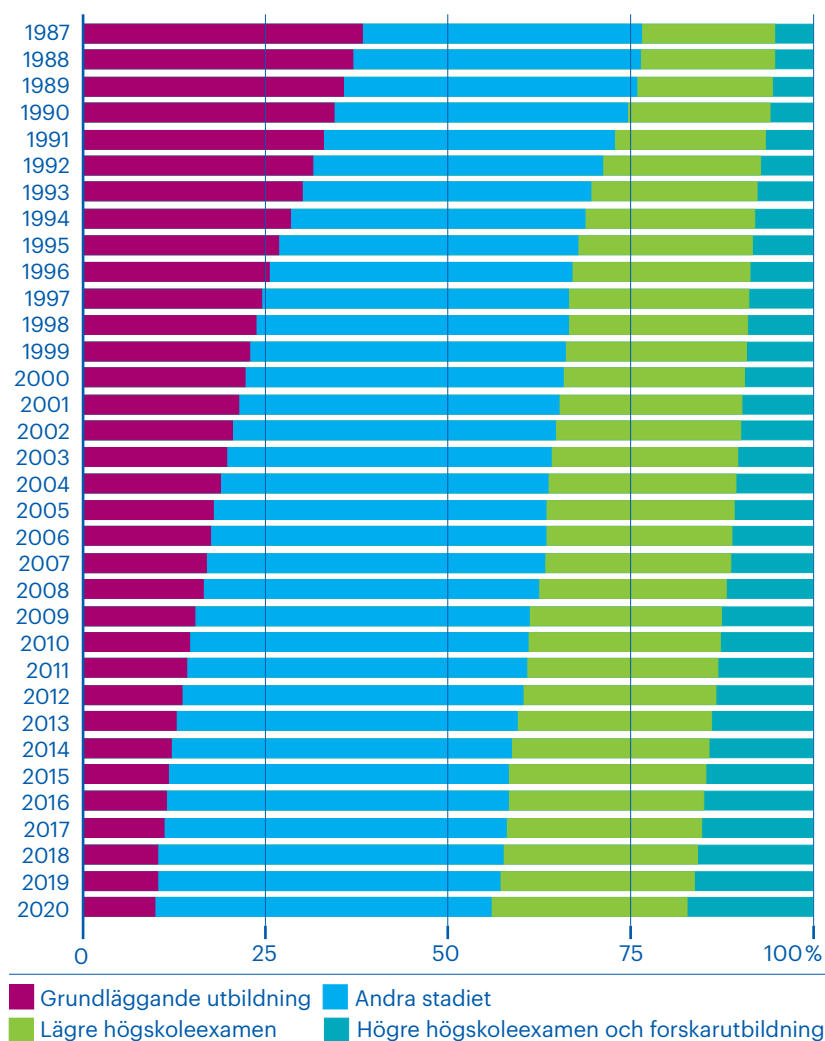
Arbetslivets kompetenskrav höjs kontinuerligt bland annat till följd av den tekniska utvecklingen. För att hållas kvar i arbetslivet krävs kontinuerlig uppdatering av kompetensen vid sidan av arbetet och beredskap till professionell och regional rörlighet. Arbetsgivaren bör svara på kompetensbristen till exempel genom att göra det möjligt för sina nuvarande anställda att utveckla sin kompetens även under arbetstid. Verktyg för att identifiera kunskanden ska ses som centrala redskap för att upprätthålla de anställdas arbetsförmåga och se till att de orkar i arbetet.

**Utbildning är
det bästa sättet
att trygga
sysselsättning
och delaktighet.**

Akavas mål

- Ett åtgärdsprogram genomförs för att höja kompetensnivån bland dem som enbart har grundläggande utbildning. Programmet riktar sig såväl till anställda och arbetslösa som till personer utanför arbetskraften. Programmet genomförs som en del av verksamheten vid Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning.
- Det säkerställs att en digital servicehelhet för kontinuerligt lärande som ger all service på ett och samma ställe stöder arbetslivsorienterad kompetensutveckling genom att dra nytta av prognoser om arbetsmarknaden.

Sysselsatta per utbildningsstadium (18–64 åriga), %

Källa: Statistikcentralens sysselsättningsstatistik

- På alla utbildningsstadier satsas det på stöd- och handledningstjänster och tillräckliga resurser riktas till verksamheten.

- Ändamålsenligheten hos de åtgärder som vidtagits för att underlätta antagningen till en högskoleutbildning följs upp och utvärderas. Reformen av elev- och studentantagningen fortsätts vid behov, med beaktande av specialgrupper.

- Möjligheterna att också lagstiftningsvägen stärka arbetsgivarens roll i fråga om sådan kompetensutveckling som sker under arbetstid utvärderas.

- Karriäröversikter genomförs i mellanskedet av arbetskarriären. I samband med dessa analyserar man kompetensen och gör upp planer med tanke på förändringar med utgångspunkt i kompetens- och arbetsförmåga. Karriäröversikterna knyts till arbetsplatsens personal- och utbildningsplan.

- Pilotförsök med användningen av en kompetenssedel genomförs som en del av verksamheten vid Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning.

- Utbildning för anställda som bekostas av arbetsgivaren föreskrivs vara en skattefri personalförmån.

2.2. Upprätthållande av arbetsförmågan är en investering i förlängda arbetskarriärer

Ökningen i antalet invalidpensioner till följd av psykisk ohälsa vittnar om att den psykosociala och etiska belastningen i arbetslivet inte uppmärksammas i tillräcklig utsträckning. För att upprätthålla arbetsförmågan måste fokus flyttas till förebyggande arbete.

Arbetshälsa och arbetsförmåga kan främjas genom att uppmärksamhet fästs vid organiseringen av arbetet och arbetsförhållandena. Den multidisciplinära specialkompetens som finns inom företagshälsovården bör utnyttjas mer effektivt på arbetsplatserna för att skapa hälsosäkra förhållanden och förebygga belastning.

Det är viktigt att ta hand om arbets- och funktionsförmågan också när personen saknar anställningsförhållande. I synnerhet sysselsättningen av personer med någon funktionsnedsättning eller partiell arbetsförmåga måste stödjas på många olika sätt. Det är viktigt att de som får invalidpension får tillgång till av samma tjänster för arbetssökande som de som får utkomstskydd för arbetslösa.

Den psykosociala och etiska belastningen i arbetslivet måste uppmärksammas bättre.

Akavas mål

- Åldersklassspecifika kontrollpunkter i fråga om kompetens- och arbetsförmåga tas i bruk för personer utanför arbetskraften och bland dem som löper risk att marginaliseras.
- En ny modell för uppsökande handledning skapas. Målet med den verksamhet som kommunerna och välfärdsområdena ansvarar för är att kundorienterade handlednings-, stöd- och karriärplaneringstjänster ska riktas till både unga och vuxna.

- Sysselsättningen av personer med funktionsnedsättning och partiellt arbetsföra personer stöds genom att utveckla verksamheten vid det nya statliga bolaget med specialuppgifter som sysselsätter partiellt arbetsföra och personer med funktionsnedsättning. Bolaget ska fokusera på att erbjuda arbetsplatser i synnerhet till personer med funktionsnedsättning.
- Till ensamföretagare med funktionsnedsättning riktas stöd som möjliggör företagsverksamhet.
- Sjukdagpenningens kontrollpunkter och den partiella sjukdagpenningen utvecklas. I samband med kontrollerna bedöms behovet av yrkesinriktad, medicinsk och social rehabilitering samt av kompetensutveckling.

2.3. Arbetskraftens ökade rörlighet förbättrar sysselsättningen

Arbetsmarknadens matchningsproblem har ökat i takt med att näringsstrukturen förändrats, konkurrensförbuden blivit vanligare, boendet blivit dyrare och områden segregaterats. För att lösa matchningsproblemen måste hindren för att arbetstagarna ska kunna byta arbetsplats, utvidga sitt pendlingsområde och flytta undanröjas.

Det ökade distansarbetet under coronatiden har inneburit snabba förändringar i sättet att arbeta, och distansarbete och likaså en kombination av distansarbete och närarbete kommer också framöver att spela en viktig roll i vårt arbetsliv. Förändringarna stöder möjligheterna att arbeta mer flexibelt, såväl på de individuella arbetsplatserna som mellan regioner och länder. I fråga om arbetstagare som reser i arbetet ska särskild uppmärksamhet fästas vid återhämtning och vilotid.

Genom att sörja för en tillräcklig bostadsproduktion i de större stadsregionerna förbättrar man incitamenten för att ta emot en arbetsplats.

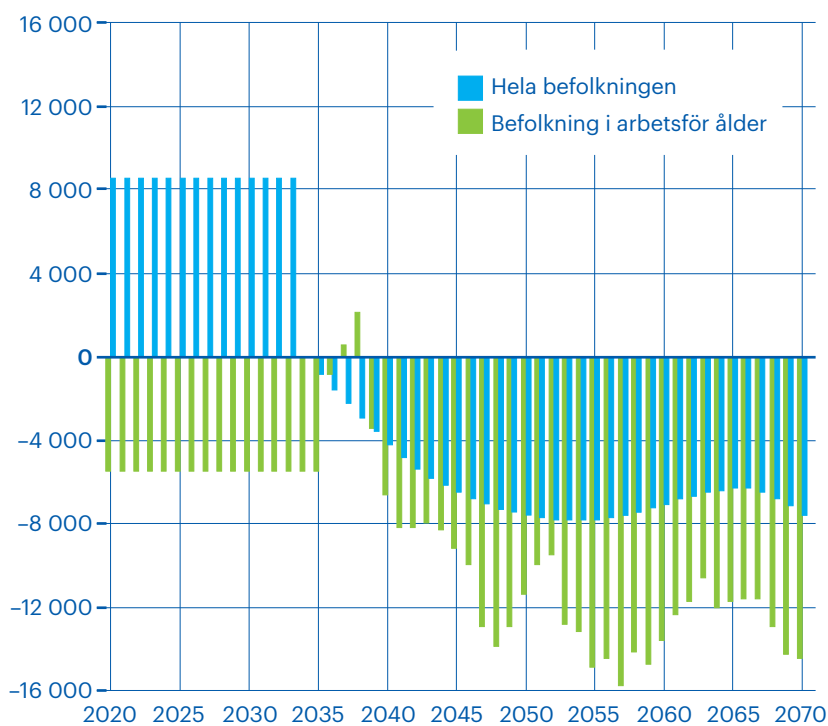
Akavas mål

- Distansarbete bör utnyttjas så att man flexibelt kombinerar distans- och närarbete i de arbetsuppgifter där det är möjligt.
- Den regionala rörligheten stöds genom att uppmuntra tillväxtcentra att öka bostadsbyggandet, höja maximibeloppet för avdraget för arbetsbostad och genom att förbättra trafikförbindelserna.
- Användningen av rörlighetsunderstöd utökas och även personer som hotas av uppsägning samt familjelediga berättigas till det.
- En reform av stödsystemet för vård av barn, inklusive hemvårdsstödet, genomförs.

3. Invandring

I ett Finland med minskande åldersklasser råder det brist på kompetent arbetskraft. De arrangemang som genomförs för att öka antalet internationella experter och studerande påskyndas, och nya åtgärder introduceras utan att anställningsvillkoren försämrats. En ökad arbets- och studierelaterad invandring ger möjlighet att svara mot den försämrade försörjningskvoten och arbetsmarknadens matchningsproblem samt förbättrar tillgången på arbetskraft. Ett öppet och internationellt samhälle stöder förutsättningarna för ekonomisk tillväxt genom att öka företagens kompetens, produktivitet och antalet investeringar i Finland. Servicestigarna för invandring för sakkunniga och för deras integrering i Finland förutsätter förvaltningsövergripande, nära samarbete och investeringar.

Befolkning och befolkning i arbetsför ålder, årlig förändring 2020–2070, personer

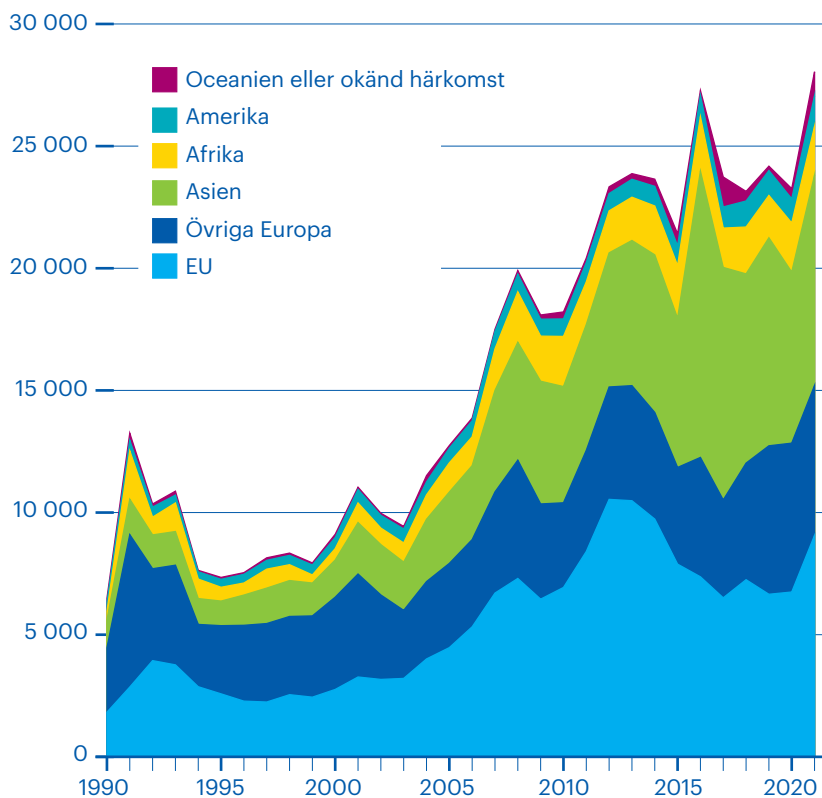

Källa: Statistikcentralens befolkningsprognos och demografiprognos

3.1. Den arbets- och studierelaterade invandringen utökas avsevärt

De invandrare som kommer till Finland är en heterogen grupp människor, som består av både högutbildade och sådana som bara gått några år i skola. En snabbare tillståndprocess och utbildning i nationalspråken är de viktigaste sätten att förbättra integrationen oberoende av orsaken till ankomsten till landet. De tjänster som många fackförbund erbjuder kopplas till integrationsstödet.

Invandrare 1990–2021, antalet enligt härkomst

Källa: Statistikcentralen

Akavas mål

- En snabbfil garanteras för specialsakkunniga, start up-företagare, högskolestuderande och forskare från länder utanför EU och EES samt för deras familjemedlemmar. Genom att göra tillståndprocesserna elektroniska, utveckla myndighetsverksamheten och undanröja lagstiftningens hinder garanteras en behandlingstid på högst 14 dygn för uppehållstillstånd.
- Prövningen av tillgången på arbetskraft slopas. Genom att säkerställa kontinuerliga resurser för Migrationsverket garanteras att handläggnings-tidtabellen för arbetstillstånd är högst 30 dygn.
- Arbetslivsinriktad nationalspråks- och integrationsutbildning inleds omedelbart efter ankomsten till landet oavsett tidtabellen för tillstånd-processen. Rätten till en snabb språk- och kulturutbildning garanteras – oavsett utbildningsnivå – även dem som flyttar till Finland på grund av arbete och deras familjemedlemmar.
- Kvaliteten på integrationsutbildningen garanteras genom att den inför-livas med den förberedande utbildning som kräver anordnatillstånd. I utbildningen inkluderas identifiering och godkännande av tidigare inför-skaffad kunskap samt yrkesinriktad planering och karriärvägledning.
- Ekonomiska incitament för att studera finska eller svenska och för lärande under arbetstid skapas, till exempel med hjälp av utbetalning av ett språktillägg. För språkstudier anvisas kommunalt eller statligt stöd.

- Resurser avsätts för arbetarskyddsmyndigheternas verksamhet.
- Permanent uppehållstillstånd beviljas alla som i den allmänna språkexamen har uppnått färdighetsnivå 3 i finska eller svenska inom tre år efter att de kommit till landet (eller uppnått motsvarande färdighetsnivå utomlands).

3.2. Det finländska arbetslivets förmåga att attrahera och hålla kvar arbetskraft förbättras

Det finländska arbetslivet utvecklas för att öka attraktionskraften ur internationella experters perspektiv, också när det gäller att få folk att stanna kvar i Finland. För att minst 75 procent av de internationella studerandena och forskarna ska kunna stanna i Finland efter att de tagit examen måste de erbjudas realistiska och lockande karriärsutseende. Dessutom bör deras familjer erbjudas integrationsfrämjande tjänster.

En förbättrad mottaglighet förutsätter inte bara att immigrationsprocesserna och servicesystemet utvecklas, utan också en systematisk marknadsföring av landsbilden och attitydförändringar i arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet ska vara bärande principer i arbetslivet. Diskriminering och exploatering av arbetskraft är något som man bör ingripa kraftfullt mot.

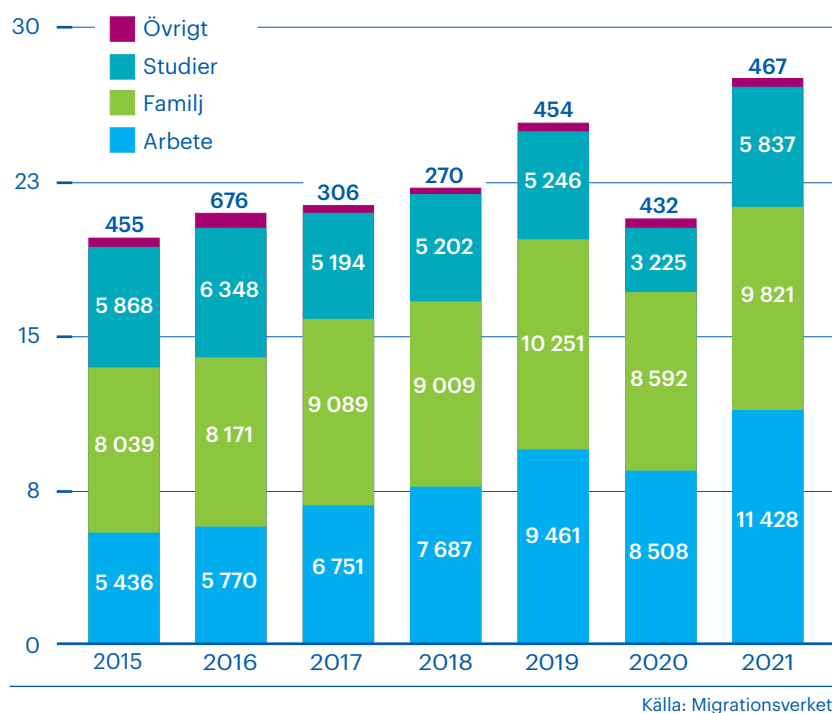
Jämlikhet och likställdhet ska vara bärande principer i arbetslivet.

Akavas mål

- Antalet pilotprojekt för internationell rekrytering utökas, och med hjälp av Business Finland görs satsningar på att utveckla Finlands landsbild och på marknadsföring. Team Finlands nätverk utnyttjas för att locka invandrare med högskoleexamen.

- Den Talent Hub-verksamhet som inrättats i anslutning till högskolorna integreras som en fast del av ett regionalt servicenätverk för de internationella experterna och deras familjer.
- Ytterligare incitament till städer och kommuner införs för att öka den kompetensbaserade invandringen och verksamhetsmodellen International House utvidgas till att bli riksomfattande.
- Invandrarbefolkningens möjligheter att komma in i arbetslivet stöds genom att föräldralediga personer erbjuds tjänster som stöder en övergång till arbetslivet senast i det skede när barnet fyller två år. Målet är att barn med ett främmande språk som modersmål ska delta i småbarnspedagogiken i minst samma utsträckning som finskspråkiga barn.
- Attityderna gentemot utlänningar förbättras genom ett främjande av åtgärder som ökar pluralismen i arbetslivet, såsom anonym rekrytering, samt genom att erbjuda utbildning och incitament för att skapa arbetsgemenskaper med kulturell mångfald.

Beviljade uppehållstillstånd 2015–2021 (tusen)

3.3. Ett pluralistiskt samhälle byggs med hjälp av utbildning

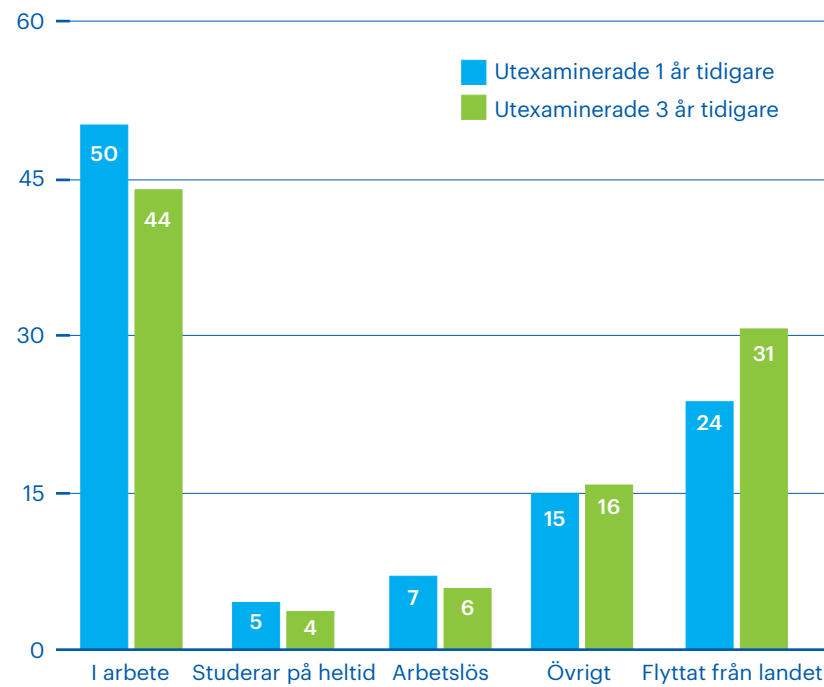
En höjning av utbildningsnivån förbättrar sysselsättningen samt bidrar till integration i samhället. Högkvalitativ utbildning och forskning samt tjänster är viktiga faktorer som bidrar till att göra Finland mer lockande. De stöder också delaktigheten bland personer med utländsk bakgrund som redan finns i Finland.

Akavas mål

- Mångspråkigheten ökas inom de småbarnspedagogiska tjänsterna.
- Modellen med positiv särbehandling utvidgas till att vara riksomfattande och omfatta hela läroplanstidsåldern.
- Finansieringssystemet för undervisningen i finska eller svenska som andraspråk ändras så att undervisningen är möjlig att få ända fram till slutet av andra stadiet.
- Invandrare uppmuntras att delta i högskoleutbildning. För varje högskola skapas ett coachningsprogram till stöd för antagningen.
- Studier i de inhemska språken införlivas i alla högskolestudier och tillräckliga resurser anslås för detta.
- Läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet får en stärkt ställning i fråga om studier i språk och kultur och deras utbud görs mer synligt.
- Alla som har avlagt högskoleexamen i Finland beviljas automatiskt permanent uppehållstillstånd.
- Myndigheterna ska framföra klara branschspecifika kriterier, enligt vilka utbildning som avlagts utanför EU- eller EES-området ska erkännas som yrkesbehörighet. Till kriterierna kan höra en klart definierad fortbildning.

En höjning av utbildningsnivån förbättrar sysselsättningen samt bidrar till integration i samhället.

Utländska studerandes huvudsakliga verksamhet efter examen år 2020, YH-examen (lägre) + högre universitets-/högskoleexamen, andel av de utexaminerade (%)

Källa: Utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen

4. Sysselsättningstjänster och utkomstskydd för arbetslösa

4.1. Sysselsättningen ökas genom en aktiv arbetskraftspolitik och högkvalitativa tjänster

Det centrala syftet med sysselsättningstjänsterna är att de ska främja arbetsmarknadens funktion. Genom dessa tjänster stöds såväl jobbsökandet som utvecklandet av kompetensen och arbetsförmågan. Det finns begränsat med resurser för att ordna offentlig arbetskraftsservice och dessa bör därför användas så effektivt och verkningsfullt som möjligt. Resursallokeringen måste motsvara de mål som uppställs för den. Det behövs tillgängliga medel för upphandling av tjänster, kompetenta människor som producerar dem och ett ändamålsenligt nätverk av verksamhetsställen.

Ansvar för att ordna arbetskraftspolitik överförs till kommunerna från och med 2024. Överföringen av ansvaret är en förändring av historiska mått. I reformen bör arbetskraftens rörlighet tryggas och således bör arbetsförmedlingsverksamheten fortsättningsvis verka nationellt. Vid genomförandet måste man se till att social- och hälsovårdstjänsterna integreras i servicestigen för den arbetslösa samt att välfärdsområdena har tillräckliga incitament för att erbjuda till exempel rehabiliterande arbetsverksamhet. Arbetskraftsmyndigheternas kompetensutveckling under övergångsperioden och därefter måste säkerställas. Uppmärksamhet bör också fästas vid upphandlingskompetensen när tjänsterna upphandlas.

Sysselsättningsområdenas interna samarbete måste säkerställas, så att den privata sektorns serviceproducenter, fackförbunden, arbetslöshetskassorna, läroanstalterna och andra aktörer tillsammans utgör en välfungerande helhet. En stor skara producenter gör det möjligt att erbjuda högkvalitativa och individuella tjänster.

I bruktagandet av den nordiska modellen för arbetskraftsservice med en betoning på aktivitet och ökade insatser i ett tidigare skede, som inleds 2022, förutsätter avsevärda tilläggssatsningar. Under följande skede finns det anledning att utvärdera huruvida reformen fungerar och når de mål som ställts upp för den.

Samhällets satsningar på utbildning måste vara tillgängliga också när man ställs inför arbetslöshet. Kommuner med ansvar för att ordna arbetskraftsservice måste uppmuntras att se högskoleutbildade som en egen specialgrupp. Kunskapen och kompetensen i fråga om de högskoleutbildades karriärvägar och möjligheter bör ökas inom karriärvägledningen. För att betjäna de högskoleutbildade måste det finnas kompetent personal samt ett gott samarbete med läroanstalterna.

Akavas mål

- Arbetskraftsservicen bör bli mer verkningsfull och kostnadseffektiv som en följd av att organisationsansvaret överförs, och uppmärksamhet bör fästas vid integreringen av tjänsterna i välfärdsområdenas social- och hälsovårdstjänster.

Resursallokeringen för den offentliga arbetskraftsservicen måste motsvara de mål som uppställs för den.

- Genom lagstiftning ges förbunden, arbetslöshetskassorna och företagen större möjligheter att producera sysselsättningstjänster och sammanvända information.
- Tillgången på sysselsättningstjänster säkerställs vid varje högskola, till exempel med hjälp av digitala lösningar.
- Arbetskraftstjänsternas karriärvägledning erbjuds till stöd för läroanstalternas kunnande.
- Högskoleutbildade ska i ökad utsträckning erbjudas FEC-utbildningar (Further Educated with Companies) med utgångspunkt i företagets kompetensbehov.
- Utbildning som syftar till att stärka de färdigheter som behövs för jobbsökande utökas.
- Inom karriärcoachningen identifieras internationella experter och för dem skräddarsys språk- och nätverksutbildning som en del av karriärcoachningen. Resurserna för godkännande av examina och för behörighetsgivande utbildningar ökas.

4.2. Genom att förnya utkomstskyddet för arbetslösa undviks flitfällor

Genom utkomstskyddet för arbetslösa tryggas den arbetssökandes ekonomiska möjligheter att söka jobb och förbättra sina förutsättningar för att komma in på eller återvända till arbetsmarknaden genom att kompensera de ekonomiska förluster som arbetslösheten orsakar. Samtidigt leder detta dock också till att incitamenten för sysselsättning minskar. Genom att utveckla utkomstskyddet för arbetslösa kan man sträva efter att minska dessa incitamentsproblem och samtidigt öka utbudet av arbetskraft och förkorta arbetslöshetsperioderna.

Utgångspunkten för utkomstskyddet för arbetslösa bör vara att det beviljas mot vederlag, det vill säga att det förutsätts att den arbetslösa aktivt söker jobb och strävar efter att sysselsätta sig, antingen direkt eller via tjänster som stöder arbetsförmågan eller utvecklar kompetensen.

Arbetslöshetsdagpenningen ska förnyas på ett sätt som förbättrar sysselsättningen, så att den maximala utbetalningstiden förlängs lineärt för varje månad i arbete. Inte i form av stora steg (300, 400, 500), såsom nu. Arbetslöshetsdagpenning bör inte kunna beviljas för en längre tid än personens tid i arbetslivet. På så sätt borde den arbetslösa tid i arbetslivet beaktas på ett mer rättvist sätt än i nuläget. Reformen ska inte sänka nivån på utkomstskyddet för någon.

I samband med reformen av arbetslöshetsdagpenningen bör den så kallade gräns som tillämpas för den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel (0,45/0,2) slopas och förtjänstdelen ska vid alla inkomstnivåer beräknas med hjälp av samma koefficient (0,45). Sett till arbetslöshetsförsäkringsavgifterna så finansieras förtjänstskyddet på alla inkomstnivåer av en relativt sett lika stor andel av lönen, och det är därför logiskt att en fast koefficient används när förmånen beräknas.

Arbetet med att avveckla byråkrati- och informationsfällorna i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa måste fortsätta. Författningar bör inte i onödan ge upphov till situationer där en person blir tvungen att överväga om hen kan ta emot till exempel ett kortvarigt arbete eller deltidsarbete utan att det eventuellt leder till negativa eller oklara följder med tanke på arbetslöshetsskyddet.

Det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa ska också i framtiden baseras på frivillighet. Det gör det möjligt för varje anställd att om hen så önskar försäkra sig mot de minskade inkomster som arbetslöshet medför. En övergång till ett allmänt förtjänstskydd skulle inskränka denna valmöjlighet. Dessutom skulle en obligatorisk försäkring leda till ökade kostnader för utkomststödet för arbetslösa och ha en sysselsättningsänkande effekt.

Finansieringssättet för förtjänstskyddet bör bevaras i sin nuvarande form. Det håller antalet personer som tecknar en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring på en relativt hög nivå och förbättrar därigenom den stabilitet mot ekonomiska fluktuationer som utkomstskyddet för arbetslösa erbjuder.

Man kan se att inkomsterna i framtidens arbetsliv allt oftare kommer att bestå av konsekutiva eller parallella löne- och företagarincomester. Det är viktigt att vårt system för social trygghet förnyas så att inkomster från en kombination av olika former av sysselsättning i större utsträckning kunde beaktas i arbetsvillkoret och förtjänstskyddet. Den beredning som syftar till ikraftträdandet av en kombinationsförsäkring bör således fortsätta.

Akavas mål

- Inom karriärcoachningen identifieras internationella experter och för dem skräddarsys språk- och nätverksutbildning som en del av karriärcoachningen. Resurserna för godkännande av examina och för behörighetsgivande utbildningar ökas.
- Utkomststödet för arbetslösa görs klarare och byråkrati- och informationsfällorna avvecklas fortsättningsvis.
- Inom utkomstskyddet för arbetslösa tas det i bruk en kombinationsförsäkring för att allt arbete ska beaktas i arbetsvillkoret och övergångarna mellan olika former av arbete blir smidigare.
- Företagarens pensionsförsäkring (FöPL) utvecklas så att den bättre täcker självsysselsatta som arbetar splittrat.
- Det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa ska fortsättningsvis basera sig på frivillighet.

4.3. Arbetsmarknadsstödet och utkomststödet aktiverande effekt stärks

En större del av de arbetslösa arbetssökande får förmåner i form av arbetsmarknadsstöd än i form av dagpenning. Eventuella förändringar i hur den inkomstrelaterade dagpenningen fastställs påverkar inte incitamenten för en arbetslös som får arbetsmarknadsstöd. Arbetsmarknadsstöd beviljas en person som inte har arbetat tillräckligt länge eller som har varit arbetslös så länge att dagarna med inkomstrelaterad dagpenning har tagit slut. Av dem som fick arbetsmarknadsstöd 2020 hade 21 procent något annat medborgarskap än finskt.

Enligt OECD:s utredning upplevde de som länge varit arbetslösa ofta att bristande hälsa och arbetsförmåga utgjorde ett hinder för sysselsättningen. Bland dem som får arbetsmarknadsstöd finns flera grupper som skulle ha nytta av multidisciplinära sysselsättningsfrämjande tjänster och av att dessa tjänster skulle finnas att tillgå redan innan arbetslösheten drar ut på tiden. Tjänster av det här slaget kunde vara Navigatortjänsterna som vägleder unga till studier, språkkurser för invandrare samt rehabiliterande arbetsverksamhet eller annan rehabilitering för långtidsarbetslösa.

Ett mål med den nordiska modellen för arbetskraftsservice är att de arbetssökande så snabbt som möjligt ska få ta del av de tjänster de behöver. Hur väl reformen lyckats bör utvärderas. Om den inte lyckas förbättra sysselsättningen och deltagandet i tjänsterna bland dem som får arbetsmarknadsstöd bör arbetsmarknadsstödet förnyas så att det bättre än nu sporrar till deltagande i sådana tjänster (inklusive social- och hälsovårdstjänster) som är till hjälp för att få arbete eller påbörja en utbildning.

Utkomststöd från FPA är avsett att vara det ekonomiska stöd som individen får i sista hand. Med tanke på att systemet för social trygghet ska vara sporrande är det inte ändamålsenligt att det kan användas för att urholka de förpliktande aspekterna av utkomstskyddet för arbetslösa, då eventuella påföljder för den arbetslösa som gäller utkomstskyddet för arbetslösa övergår till att vara kostnader för utkomststödet. För närvarande kan utkomststödet minskas med 20 eller 40 procent om den arbetslösa har agerat arbetskraftspolitiskt klandervärt. När man ser till statistiken förefaller det dock som om detta sällan verkställs. År 2019 betalades FPA:s grundläggande utkomststöd till cirka 250 000 hushåll. För cirka 13 000 av dessa görs en sänkning av utkomststödet.

**De resultat,
som reformen av
arbetskrafts-
servicen når,
bör utvärderas.**

Akavas mål

- En bedömning görs huruvida den nordiska arbetskraftsmodellen förbättrar sysselsättningen och deltagandet i tjänster bland dem som får arbetsmarknadsstöd. Om reformen inte ger tillräckliga effekter inleds en reform av arbetsmarknadsstödet så att det bättre sporrar till att delta i den service som erbjuds. Sådana tjänster kan vara exempelvis Navigatortjänsterna för unga, kurser i finska och svenska, rehabiliteringstjänster samt övriga social- och hälsovårdstjänster.
- Samtidigt utvärderas möjligheterna att säkerställa att en sänkning av utkomststödet grunddel görs när förutsättningar för det föreligger enligt de grundläggande fri- och rättigheterna.

www.akava.fi

